

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 3 lutego 2020 r.

BADK.DPK.133.124.2019 MKo

P10-17/19	Data wpływu petycji 2 grudnia 2019 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 30 stycznia 2019 r.

USTAWA O KRAJOWEJ RADZIE SĄDOWNICTWA

TEMAT

**PODMIOTY UPRAWNIONE DO ZGŁASZANIA KANDYDATÓW
NA CZŁONKÓW KRS**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany art. 11a ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, w celu określenia nowych podmiotów uprawnionych do zgłoszenia kandydata na członka Rady.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji wnosi o zmianę ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa w celu określenia nowych podmiotów uprawnionych do zgłoszenia kandydata na członka Rady. W celu realizacji postulatów wnioskodawca zaproponował nową treść art. 11a ust. 2 ustawy w brzmieniu:

„Podmiotami uprawnionym do zgłoszenia kandydata na członka Rady są:

1. Zgromadzenie Ogólne wszystkich sądów,
2. Sto tysięcy obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, którzy ukończyli osiemnaście lat, mają pełną zdolność do czynności prawnych i korzystają z pełni praw publicznych,
3. Trzystu sędziów, adwokatów, radców prawnych, prokuratorów czynnych zawodowo z wyłączeniem sędziów, radców prawnych, prokuratorów w stanie spoczynku.

Ponadto w petycji zaproponowano, aby liczba członków powołanych do Krajowej Rady Sądownictwa, zgłoszonych przez jeden podmiot określony w art. 11a ust. 2 nie mogła być większa niż 5.

Wnoszący petycję stoi na stanowisku, że obecne zapisy ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa nie dają gwarancji bezstronności i uczciwości osób, które w niej zasiadają. Wnioskowane zmiany mimo, iż są trudne i mogą być długotrwałe, pozwolą na obsadzenie Krajowej Rady Sądownictwa osobami odpowiedzialnymi oraz posiadającymi odpowiednie kwalifikacje. Autor petycji zawarł też opinię, że dane osób, które wyrażą chęć poparcia kandydatów do Krajowej Rady Sądownictwa powinny być jawne.

STAN PRAWNY:

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 186 ust. 1 stanowi, że Krajowa Rada Sądownictwa stoi na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Zgodnie z art. 187 Konstytucji Krajowa Rada Sądownictwa składa się z: Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Ministra Sprawiedliwości, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego i osoby powołanej przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,

piętnastu członków wybranych spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych, czterech członków wybranych przez Sejm spośród posłów oraz dwóch członków wybranych przez Senat spośród senatorów.

Kadencja członków Krajowej Rady Sądownictwa trwa cztery lata (art. 187 ust. 3).

Zgodnie z art. 187 ust. 4 ustroj, zakres działania i tryb pracy Krajowej Rady Sądownictwa oraz sposób wyboru jej członków określa ustawa.

Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84 ze zm.) reguluje kompetencje, tryb wyboru członków, ustroj i postępowanie przed Radą.

Zgodnie z art. 9a ust. 1 ustawy Sejm wybiera spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, administracyjnych i wojskowych piętnastu członków na wspólną czteroletnią kadencję. Sejm dokonując wyboru, w miarę możliwości, uwzględnia potrzebę reprezentacji w Radzie sędziów poszczególnych rodzajów i szczebli sądów.

Art. 9a ust. 3 stanowi, że wspólna kadencja nowych członków Rady wybranych spośród sędziów rozpoczyna się z dniem następującym po dniu, w którym dokonano ich wyboru. Członkowie Rady poprzedniej kadencji pełnią swoje funkcje do dnia rozpoczęcia wspólnej kadencji nowych członków.

Na podstawie art. 11a ust. 2 ustawy kandydaci na członków Krajowej Rady Sądownictwa wybieranych spośród sędziów mogą być zgłaszani przez grupę 2 000 polskich obywateli lub grupę co najmniej 25 sędziów pozostających w czynnej służbie. Procedura wyboru członków Rady przez Sejm została określona w art. 11d ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa.

Jedno zgłoszenie może dotyczyć wyłącznie jednego kandydata na członka Rady. Podmioty, określone w ust. 2, mogą złożyć więcej niż jedno zgłoszenie (art. 11a ust. 3).

Uchwała z dnia 24 stycznia 2019 r. Nr 158/2019 Krajowej Rady Sądownictwa w sprawie Regulaminu Krajowej Rady Sądownictwa (M. P. z 2019 r. poz. 192), określa szczegółowy tryb działania Krajowej Rady Sądownictwa, z uwzględnieniem zastosowania systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie w sprawie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim, o którym mowa w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

PRACE LEGISLACYJNE:

Grupa senatorów 17 stycznia 2020 r. na podstawie art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu wniosła do Marszałka Senatu o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy

ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 50). Projekt ustawy został skierowany do Komisji Ustawodawczej oraz Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji. Termin przygotowania sprawozdania przez Komisje upływa 17 marca 2020 r.

Projekt ustawy przewiduje zastąpienie dotychczasowego modelu wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa przez Sejm RP, modelem opartym na zasadzie wyborów bezpośrednich i powszechnych wśród sędziów, z istotnym uczestnictwem organizacji innych prawniczych zawodów zaufania publicznego oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

Podstawą do wniesionego przez senatorów projektu ustawy był wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 listopada 2019 r. oraz wyrok Sądu Najwyższego Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 grudnia 2019 r. w sprawie sygn. akt III PO 7/18. Sąd Najwyższy orzekł, że Krajowa Rada Sądownictwa w obecnym składzie nie jest organem bezstronnym i niezawisłym od władzy wykonawczej i ustawodawczej, co w konsekwencji doprowadziło Sąd Najwyższy do przekonania, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie jest sądem w rozumieniu prawa Unii Europejskiej, a przez to nie jest sądem w rozumieniu prawa krajowego.¹

Zgodnie z projektem prawo zgłoszenia na członka Rady będzie przysługiwać:

- 1) grupie 10 sędziów Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, sądów apelacyjnych, sądów wojskowych, wojewódzkich sądów administracyjnych;
- 2) grupie 30 sędziów sądów okręgowych;
- 3) grupie 50 sędziów sądów rejonowych;
- 4) Rzecznikowi Praw Obywatelskich;
- 5) Naczelnej Radzie Adwokackiej;
- 6) Krajowej Radzie Radców Prawnych;
- 7) Krajowej Radzie Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym
- 8) organom, określony w art. 178 ust. 1 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, uprawniony do nadawania stopni naukowych w zakresie nauk prawnych;
- 9) grupie co najmniej 2 000 obywateli, mających prawo wybierania do Sejmu.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Od 16 stycznia 2018 r. obowiązuje ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa, na mocy jej postanowień podmiotami uprawnionymi do zgłoszenia kandydata na członka Rady jest

¹ Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 grudnia 2019 r. w sprawie o sygn. akt: III PO 7/18.

grupa co najmniej: dwóch tysięcy obywateli RP, którzy ukończyli osiemnaście lat, mają pełną zdolność do czynności prawnych i korzystają z pełni praw publicznych; dwudziestu pięciu sędziów, z wyłączeniem sędziów w stanie spoczynku. Ponadto wprowadzono nowe zasady wyboru sędziów, którzy obecnie są wybierani przez Sejm kwalifikowaną większością głosów, a w przypadku konieczności przeprowadzenia drugiej tury – w głosowaniu imiennym. Zmiany powyższe zostały wprowadzone przez Sejm VIII kadencji, ustawą o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3).

Ponadto należy podkreślić, że ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) m.in. na mocy art. 6 doprowadziła do przerwania kadencji części osób zasiadających w poprzedniej Krajowej Radzie Sądownictwa, ujednoliciła bieg kadencji wszystkich członków Krajowej Rady Sądownictwa i powiązała ją z kadencją Sejmu RP.

Jak podkreślano w uzasadnieniu do projektu ustawy, aprobata powyższej regulacji miała m.in. spowodować zwiększenie demokratycznej legitymacji członków Krajowej Rady Sądownictwa powoływanych z grona sędziów, wzmocnić transparentność oraz umożliwić publiczną debatę nad kandydaturami.²

INFORMACJE DODATKOWE:

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 czerwca 2017 r. sygn. akt K 5/17 orzekł, że ustawodawca ma swobodę co do ustalania w ustawie organu, który wybiera sędziowskich członków Krajowej Rady Sądownictwa. Trybunał podkreślił, że nie zgadza się ze stanowiskiem, jakie sformułowano w wyroku z dnia 18 lipca 2007 r. w sprawie K 25/07, zgodnie z którym członkami Krajowej Rady Sądownictwa mogą być tylko sędziowie wybierani przez sędziów. Oznacza to, że mimo braku zmiany ustawy zasadniczej Trybunał Konstytucyjny nie tyle zmienił swoje stanowisko odnośnie sposobu wyłaniania składu Krajowej Rady Sądownictwa, co wykreował swoim orzecznictwem rozbieżności w kwestiach ustrojowych, fundamentalnych nie tylko dla realizacji przewidzianego w krajowej ustawie zasadniczej prawa do sądu, ale także fundamentalnych dla realizacji obowiązków państwa członkowskiego wynikającego z przynależności do Unii Europejskiej jako Unii (wspólnoty) prawa.³

² Uzasadnienie do projektu ustawy z 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (druk senacki 2002).

³ Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 grudnia 2019 r., sygn. akt III PO 7/18, (pkt 31 uzasadnienia).

Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie sygn. akt I OSK 4282/18 potwierdził, że Szef Kancelarii Sejmu jest zobowiązany do udostępnienia informacji publicznej w postaci list poparcia kandydatów do Krajowej Rady Sądownictwa. W wyroku stwierdzono, że art. 11c ustawy z 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84), nie wyłącza możliwość udostępnienia w trybie przepisów ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej wykazów sędziów popierających zgłoszenie kandydata na członka Krajowej Rady Sądownictwa. Ograniczenie prawa do informacji publicznej z powołaniem się na przepis art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej w stosunku do wykazu sędziów popierających zgłoszenia kandydatów nie może mieć zastosowania, bowiem informacja ta ma związek z wykonywaniem przez sędziów funkcji publicznych.⁴

OPRACOWAŁ

Maciej Kowalski

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

⁴ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie o sygn. akt I OSK 4282/18.